

Asia: Tekijänoikeuden raukeaminen (ym.)

Annettu: 10.9.1997

Tekijänoikeusneuvoston lausunto tekijänoikeuksiin kuuluvan levitysoikeuden raukeamisesta

Selostus asiasta

Helsingin käräjäoikeus on 19.6.1997 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa tekijänoikeuden raukeamiseen liittyen. Lausuntopyyntö liittyy Helsingin käräjäoikeudessa käsiteltävänä olevaan tekijänoikeusrikosta ynnä muuta koskevaan asiaan. Kysymykset, joista lausuntoa pyydetään, ilmenevät lausuntopyyntöön liitetyistä asianajaja T.S:n ja asianajaja M.F:n kirjelmistä.

Asianajaja T.S. on kirjelmässään esittänyt seuraavat kysymykset:

1. Raukeaako tietokoneohjelmiston levitysoikeus, jos kaupan kohteena on käyttöoikeuden myöntäminen (lisenssi)?
2. Voiko oikeus tietokoneohjelmiston kappaleen valmistamiseen ilman oikeudenhaltijan lupaa koskaan raueta?
3. Koskevatko tietokoneohjelmistojen käyttöoikeuksien myöntämistä niin sanotut pakkolisenssisäännökset?
4. Voiko tekijänoikeuden luovuttaa osittain tai jollakin tavoin rajoitettuna, ja kenellä on oikeus määrätä tällaisia rajoituksia?
5. Jos asiakkaalle on luovutettu rajoitettu käyttöoikeus tietokoneohjelmistoon, voiko hän luovuttaa ohjelmiston eteenpäin siten, että siihen liittyvä käyttöoikeus on laajempi kuin se oikeus, joka oli hänelle alunperin luovutettu?
6. Saako teoskappaletta vapaasti muuttaa ilman oikeudenhaltijan suostumusta tekijänoikeuslain 2 §:n estämättä ja julkaista teoksen tässä uudessa muodossa?

Asianajaja M.F. on kirjelmässään esittänyt seuraavat kysymykset:

1. Mikä on kaupan kohteena kun henkilö ostaa "kaupan hyllyltä" tavanomaisen tekstinkäsittely- tai taulukkolaskentaohjelman? Kyse on niin sanotusta pakettiohjelmasta, joka myydään kaikille saman sisältöisenä.

Ostaako henkilö teoksen kappaleen vai saako hän ainoastaan käyttöoikeuden kyseessä olevaan ohjelmaan? Kysymyksessä olevissa ohjelmapaketeissa on kortti, jossa on ohjelman tekijänoikeuden haltijan laatimat niin sanotut lisenssiehdot, joissa selostetaan muun muassa mitä oikeuksia ostaja oikeudenhaltijan käsityksen mukaan saa, ja millä ehdoilla ohjelman saa luovuttaa edelleen.

Jos neuvoston mielestä kyseessä on vain käyttöoikeuden luovutus, niin onko kyseessä kuitenkin tekijänoikeuslain 19 §:ssä tarkoitettu "muu pysyvä luovutus", jonka suhteen levitysoikeuden raukeaminen arvioidaan kuten myytäessä teoskappale?

2. Hallituksen esityksessä 211/1992 vp (s. 11) todetaan seuraavaa:

23 §. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan kirjallisen teoksen tai sävellysteoksen kappaleita, jotka julkaiseminen käsittää, saa levittää edelleen sekä näyttää julkisesti. Tietokoneohjelmiin ehdotetaan sovellettavaksi pääsäännön sijasta erityissäännöstä, jonka mukaan niitä saisi levittää edelleen sekä näyttää julkisesti, kun ohjelman kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu.

Ehdotuksen mukaan levitysoikeus raukeaa edellyttäen, että ensimmäinen luovutus on tapahtunut tekijän suostumuksella. Laittomia ohjelman kopioita ei siten saa levittää edelleen.

Säännös soveltuu tyypillisesti tilanteisiin, joissa henkilökohtaisiin tietokoneisiin tarkoitettuja valmisohjelmia myydään yleisölle levykkeillä. Säännöksessä tarkoitettu muu pysyvä luovutus voi olla esimerkiksi lahjoitus. Sen sijaan säännös ei sovellu silloin, kun luovutuksen kohteena on tietokoneohjelman käyttöoikeus. Esimerkiksi yritykset ja muut yhteisöt usein hankkivat käyttöönsä tarvitsemansa ohjelmistot oikeudenhaltijan kanssa tehtävällä lisenssisopimuksella. Näissä tapauksissa ohjelman levitysoikeus ei raukea.

Joissakin tapauksissa rajanveto ohjelman myynnin ja käyttöoikeuden luovutuksen välillä voi olla hankala. Lähtökohta on, että raukeaminen tapahtuu silloin, kun ohjelman sisältävä levyke tai muu tietoväline luovutetaan ostajalle ilman, että ostajan käyttöoikeutta on mitenkään ajallisesti rajoitettu. Ratkaisevaa on luovutuksen tosiasiallinen luonne. Raukeamista ei tapahdu silloin, kun ohjelma on käytössä oikeudenhaltijan ja käyttäjän välisen lisenssisopimuksen perusteella.

Onko hallituksen esitys ymmärrettävä siten, että levitysoikeuden raukeaminen tapahtuu edellä 1. kohdassa tarkoitettussa tilanteessa, tai onko levitysoikeus mahdollisesti rauennut jo kun ohjelman kappale on luovutettu levityskanavan sisällä (maahantuojalle-levittäjälle-vähittäismyyjälle)?

Onko hallituksen esityksessä oleva lause "Ratkaisevaa on luovutuksen tosiasiallinen luonne" ymmärrettävä niin, että ohjelman tekijänoikeuden haltijan käsityksistä riippumatta levitysoikeuden raukeaminen tapahtuu, jos tosiasiallisesti ostaja saa täysin vapaaseen hallintaansa ja käyttöönsä ohjelman sisältävän teoskappaleen. (Siis vaikka oikeudenhaltija ilmoittaisi pidättävänsä omistusoikeuden itsellään ja ilmoittaisi sallivansa edelleenluovutuksen vain tietyillä ehdoilla.)

3. Kun tekijänoikeuslaki suojaa tietokoneohjelmaa, niin tarkoitetaanko sillä vain medialla (disketti, CD-levy tai muu sellainen) olevaa tietosisältöä vai suojataanko tietokoneohjelmana myös sitä myyntilaatikkoon, johon media on pakattu ja kaikkea sitä oheismateriaalia, joka on median lisäksi pakattuna myyntilaatikkoon?

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että sille esitetyt kysymykset ovat laajoja ja yleisiksi muotoiltuja sekä liittyvät keskeisesti sopimusoikeudellisiin näkökohtiin. Tekijänoikeuslain 55 §:n nojalla tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan kuuluu antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Siten tekijänoikeusneuvosto keskittyy lausunnossaan selvittämään kysymyksiin liittyviä tekijänoikeudellisia näkökohtia. Lausunto ei anna kysymyksiin tyhjentäviä vastauksia.

Teoksesta ja tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Pykälän 2 momentin mukaan kirjallisena teoksena pidetään muun muassa tietokoneohjelmaa.

Lain 1 § ei sisällä määritelmää teoksesta. Kysymys siitä, onko tuote teos, ratkaistaan tapauskohtaisella harkinnalla. Yleisesti voidaan todeta, että tekijänoikeussuojaa saadakseen tuotteen on oltava tekijänsä itsenäinen ja omaperäinen luomistyön tulos. Tekijänoikeudella suojataan ilmaisumuotoa. Esimerkiksi ideaa, periaatetta, teoksen aihetta ja teoksen sisältämää tietoa sellaisenaan ei suojata, vaan sitä omaperäistä ilmaisumuotoa, johon ne on saatettu.

Tekijänoikeuslain 2 ja 3 §:ssä säädetään tekijänoikeuden sisällöstä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, tietyin tekijänoikeuslain 2 luvussa säädettyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Pykälän 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai kun teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan puolestaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen. Pykälän 2 momentin mukaan jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

Tekijänoikeuslain 8 §:n 2 momentin mukaan teos katsotaan julkaistuksi, kun sen kappaleita on tekijän suostumuksella saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle fyysiselle henkilölle. Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeutensa kokonaan tai osittain toiselle, myös oikeushenkilölle. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi kuitenkin luopua vain, mikäli kyseessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen. Tekijänoikeuden siirtymistä koskevat säännökset ovat tekijänoikeuslain 3 luvussa. Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tietokoneohjelmista teoksena

Tietokoneohjelmia koskevat nimenomaiset säännökset sisällytettiin tekijänoikeuslakiin 16.1.1991 voimaan tulleella lainmuutoksella (34/1991), joka perustui vuonna 1990 annettuun hallituksen esitykseen (HE 161/1990 vp). Lakiehdotus perustui pääosin tekijänoikeuskomitean IV osamietinnössä (komiteamietintö 1987:8, Tietotekniikka ja tekijänoikeus) tehtyihin ehdotuksiin. Lainmuutoksessa otettiin huomioon samaan aikaan käsiteltävänä olleen tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa koskevan Euroopan yhteisöjen direktiiviehdotuksen keskeiset periaatteet. Euroopan yhteisöjen neuvosto antoi 14.5.1991 tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta direktiivin 91/250/ETY (jäljempänä tietokoneohjelmadirektiivi). Tekijänoikeuslakia muutettiin direktiivin säännösten mukaiseksi 1.1.1994 voimaan tulleella tekijänoikeuslain muutoksella (418/1993), joka perustui vuonna 1992 annettuun hallituksen esitykseen (HE 211/1992 vp).

Tekijänoikeuskomitean IV osamietinnössä tietokoneohjelmaa on luonnehdittu siten, että se on tietojenkäsittelytehtävän esitys sarjana käskyjä, jotka tietokoneen keskussuoritin noutaa keskusmuistista ja suorittaa (mietintö s. 41). Vuonna 1990 annetun hallituksen esityksen mukaan tietokoneohjelmaa voi luonnehtia joukoksi käskyjä, jotka saavat tietokoneen suorittamaan halutun toiminnan (esitys s. 50).

Tietokoneohjelmadirektiivin johdannon mukaan direktiivissä tietokoneohjelmalla tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa ohjelmaa, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien. Käsite kattaa myös tietokoneohjelman kehittämiseen tähtäävän valmistelevan suunnittelutyön, jos valmisteleva työ on luonteeltaan sellaista, että sen tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tietokoneohjelma.

Tekijänoikeudella suojataan tietokoneohjelmaa riippumatta siitä, missä ilmenemismuodossa tai minkälaisella fyysisellä alustalla se ilmenee. Siten sekä alku- että konekieliset ohjelmat ovat suojattuja. (HE 161/1990 vp, s. 50) Alkukielisessä versiossa tietokoneohjelman sisältämät käskyt

ovat jollakin ohjelmointikielellä kirjoitettuna muodossa, joka on vielä ihmisen luettavissa. Alkukielinen ohjelma voi olla esimerkiksi paperille tulostettuna. Konekielisellä ohjelmalla tarkoitetaan usein samaa kuin tekijänoikeuslakiin sisältyvällä ilmaisulla tietokoneella luettavassa muodossa oleva tietokoneohjelma. Tällainen ohjelma on tallennettu tietovälineelle siten, että sitä voidaan sellaisenaan käyttää ohjaamaan tietokoneen toimintaa. Konekielinen ohjelma voi olla tallennettuna esimerkiksi levykkeelle. (HE 211/1992, s. 9)

Tietokoneohjelmiin liittyy yleensä tukimateriaalia. Vuonna 1990 annetussa hallituksen esityksessä todetaan, että tietokoneohjelmiin liittyvää tukimateriaalia, kuten ohjelmaan liittyviä asiakirjoja, käyttöohjeita ja manuaaleja, suojataan yleisten sääntöjen mukaisesti kirjallisina teoksina. Koska tietokoneohjelmiin ehdotettiin kyseisessä esityksessä sovellettavaksi kirjallisia teoksia koskevia tekijänoikeuslain säännöksiä, esityksessä todettiin, että ohjelmaan ja sen tukimateriaaliin tulisivat sovellettavaksi lähtökohtaisesti samat säännöt. (esitys s. 17)

Kyseisessä hallituksen esityksessä on tietokoneohjelmien vuokraamisen ja lainaamisen käsittelyn yhteydessä (s. 20-21) myös todettu, että tietokoneohjelmia sisältyy erilaisiin yleisölle levitettäviin laitteisiin ja muihin tavaroihin. Joissakin tilanteissa tuote muodostuu pääasiallisesti muusta kuin ohjelmasta. Toisaalta tuotteen hyödyntäminen edellyttää ohjelman käyttöä. Esimerkkinä mainitaan optisella tietovälineellä, kuten CD-ROM-levyllä, levitettävä tietokanta, johon liittyvän ohjelmiston avulla etsitään levyllä tallennettua tietoa. Esityksessä tällaisia tuotteita ei tässä yhteydessä rinnastettu tietokoneella luettavassa muodossa oleviin ohjelmiin. Rajanveto seurasi esityksen mukaan lain tavallisesta tulkinnasta. Esityksestä ilmeni, että arviointi olisi tässä yhteydessä toinen, jos tietokoneen luettavassa muodossa olevaa ohjelmaa levitetään tuotteesta erillään.

Tekijänoikeuden rajoituksista

Tekijänoikeuslain 2 luku sisältää rajoituksia tekijälle 1 luvun mukaan kuuluviin yksinoikeuksiin. Tekijänoikeutta on rajoitettu erilaisten käytännöllisten, yhteiskunnallisten ja sosiaalisten syiden vuoksi. Tekijänoikeuden rajoitukset on tekijänoikeuslaissa toteutettu usealla erilaisella oikeudellisella tavalla: vapaana hyväksikäyttöoikeutena, niin sanottuna pakkolisenssinä tai sopimuslisenssinä.

Rajoitussäännösten säätämisen taustalla on yleisesti vaikuttanut Bernin kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 76/1986) 9 artiklan 2 kohta, jonka mukaan liittomaat voivat lainsäädännössään sallia kirjallisten ja taiteellisten teosten toisintamisen ("reproduction") tietyissä erityistapauksissa edellyttäen, ettei toisintaminen ole ristiriidassa teoksen normaalin käytön kanssa eikä kohtuuttomasti loukkaa tekijän laillisia etuja.

Suomalaisten lainvalmistelutöiden perusteella tekijänoikeuden rajoitussäännöksiä on tulkittava suppeasti. Taustana tälle on yleinen laintulkintaperiaate, jonka mukaan poikkeussääntöä on tulkittava ahtaasti. (esimerkiksi komiteanmietintö 1953:5, s. 53) Toisaalta rajoitussäännökset voitaneen nähdä myös yleisesti tekijänoikeuden sisältöä määrittävinä, tekijän ja muiden tahojen intressejä yhteensovittavina säännöksinä.

Levitysoikeuden raukeaminen

Tekijänoikeuslain 19 § rajoittaa tekijän yksinoikeutta levittää teoksen kappaleita. Kun teoskappale on tekijän suostumuksella ensimmäisen kerran luovutettu pysyvästi toiselle, levitysoikeus raukeaa tuon teoskappaleen osalta tietyiltä osin. Levitysoikeuden rauettua tekijä tai se, jolle tekijän oikeus on siirtynyt, ei voi vedota yksinoikeuteensa ja kieltää teoskappaleen edelleenlevitystä. Oikeuden raukemisesta käytetään yleisesti myös nimityksiä oikeuden konsumoituminen tai sammuminen.

Tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukaan kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, kappaleen saa levittää edelleen. Mitä 1 momentissa säädetään, ei 2 momentin mukaan kuitenkaan koske teoksen kappaleen saattamista yleisön saataviin vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeustoimella, tietyin poikkeuksin. Pykälän 3 momentin mukaan se, mitä 1 momentissa säädetään, ei koske elokuvateoksen tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla. Pykälän 4 momentin mukaan tekijällä on oikeus korvaukseen teosten kappaleiden lainaamisesta yleisölle, tietyt teoslajeja koskevin poikkeuksin. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu yleisestä kirjastosta taikka tutkimusta taikka opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta.

Lain 19 §:ää on viimeksi muutettu vuonna 1995 annetulla lailla (446/1995). Pykälän säätämisessä nykyiseen muotoonsa on otettu huomioon sekä tietokoneohjelmadirektiivi että neuvoston direktiivi 92/100/ETY, annettu 19 päivänä marraskuuta 1992, vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla (jäljempänä vuokraus- ja lainausdirektiivi).

Ennen Suomen tekijänoikeuslain muuttamista tietokoneohjelmadirektiivin edellyttämällä tavalla kirjallisen teoksen levittämisoikeuden raukeaminen oli kytketty julkaisemiseen. Lain 23 §:n 1 momentin mukaan kun kirjallinen teos oli julkaistu, sai kappaleita, jotka julkaiseminen käsitti, levittää edelleen sekä näyttää julkisesti. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentti ei kuitenkaan koskenut kirjallisen teoksen kappaleen saattamista yleisön saataviin vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeustoimella eikä tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla.

Tietokoneohjelmadirektiivin 4 artiklan c alakohdan mukaan tietokoneohjelman tekijän yksinoikeuksiin kuuluu alkuperäisen tietokoneohjelman tai sen kappaleiden levitys yleisölle vuokraamalla tai millä tahansa muulla tavalla. Kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus kyseisen kappaleen levittämiseen yhteisössä raukeaa, lukuun ottamatta oikeutta valvoa ohjelman tai sen kappaleen vuokraamista edelleen.

Tekijänoikeuslain 23 §:n 1 momenttia muutettiin vuonna 1993 annetulla lailla (418/1993) siten, että tietokoneohjelmien levitysoikeuden raukeamiseen tuli sovellettavaksi julkaisukriteerin sijasta luovutuskriteeri. Ohjelman myyntiin rinnastettiin myös muut pysyvät luovutukset, kuten lahjoitus. Muutetun lain mukaan tietokoneohjelman kappaleen sai levittää edelleen, kun kappale oli tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu.

Vuoden 1993 lainmuutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 211/1992 vp) on käsitelty siirtymistä luovutuskriteeriin. Esityksessä todetaan, että käytännössä raukeamisen kytkeminen ensimmäiseen myyntiin tai julkaisemiseen johtaa yleensä samaan lopputulokseen. Kriteerit eivät kuitenkaan ole täysin samansisältöisiä. Esityksessä viitataan tietokoneohjelmadirektiiviin, jonka mukaisesti levitysoikeus raukeaa aina, kun tietokoneohjelman kappale on myyty, riippumatta siitä, onko ohjelma julkaistu. (esitys s. 4)

Hallituksen esityksessä todetaan, että raukeamissäännös soveltuu tyypillisesti tilanteisiin, joissa henkilökohtaisiin tietokoneisiin tarkoitettuja valmisohjelmia myydään yleisölle levykkeillä. Säännöksessä tarkoitettu muu pysyvä luovutus voi olla esimerkiksi lahjoitus. Sen sijaan säännös ei sovellu silloin, kun luovutuksen kohteena on tietokoneohjelman käyttöoikeus. Esimerkiksi yritykset ja muut yhteisöt usein hankkivat käyttöönsä tarvitsemansa ohjelmistot oikeudenhaltijan kanssa tehtävällä lisenssisopimuksella. Näissä tapauksissa ohjelman levitysoikeus ei raukea. (esitys s. 11)

Hallituksen esityksen mukaan rajanveto ohjelman myynnin ja käyttöoikeuden luovutuksen välillä voi olla joissakin tapauksissa hankala. Lähtökohta on, että raukeaminen tapahtuu silloin, kun ohjelman sisältävä levyke tai muu tietoväline luovutetaan ostajalle ilman, että ostajan käyttöoikeutta on mitenkään ajallisesti rajoitettu. Ratkaisevaa on esityksen mukaan luovutuksen tosiasiallinen luonne. Raukeamista ei tapahdu silloin, kun ohjelma on käytössä oikeudenhaltijan ja käyttäjän välisen lisenssisopimuksen perusteella. (esitys s. 11)

Hallituksen esityksessä todetaan myös, että tietokoneohjelmadirektiivi ei sääntele ohjelmien lainaamista yleisölle (s. 5). Tämän vuoksi esityksessä ei ehdotettu muutosta koskien tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen lainaamista yleisölle.

Esityksessä todetaan lisäksi, että useat niistä, jotka olivat antaneet lausunnon tekijänoikeustoimikunnan ehdotusluonnoksen 29.4.1992 johdosta, olivat kiinnittäneet huomiota tietokoneohjelmien levitysoikeuden raukeamisen edellytyksiin. Lausunnoissa oli toisaalta epäilty, että raukeamista pyrittäisiin kiertämään sopimusehdoin. Toisaalta oli korostettu, että raukeamista ei tule tapahtua sellaisten ohjelmistojen osalta, jotka ovat käytössä oikeudenhaltijan ja käyttäjän välisen lisenssisopimuksen perusteella. Esityksessä todetaan, että nämä näkökohdat on otettu huomioon asian perusteluissa. (esitys s. 8)

Vuokraus- ja lainausdirektiivissä säädettiin sittemmin vuokraus- ja lainausoikeuksista yleisemmin. Direktiivin 1 artiklan 4 kohdassa säädetään vuokraus- ja lainausoikeuksien sammumisesta. Sen mukaan oikeudet eivät sammu suojan kohteiden myynnin tai muun levityksen johdosta. Direktiivin 3 artiklan mukaan vuokraus- ja lainausdirektiivi ei rajoita tietokoneohjelmadirektiivin 4 artiklan c alakohdan säännösten soveltamista.

Tekijänoikeuslain muutoksella (446/1995), joka tuli voimaan 1.5.1995, levitysoikeuden raukeamisessa siirryttiin muidenkin teoslajien kuin tietokoneohjelmien osalta luovutuskriteeriin. Lisäksi sääntelyä yhtenäistettiin siten, että levitysoikeuden raukeaminen tuli säädettäväksi kaikkien teoslajien osalta samassa pykälässä.

Vuonna 1994 annetussa hallituksen esityksessä (HE 287/1994 vp) todetaan 19 §:n 3 momentin osalta, että säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisen tuotteen lainaamiseen, johon sisältyy tietokoneohjelma, jos kyseessä on pääasiallisesti muu kuin ohjelmatuote. Esimerkkinä tästä mainitaan elektroninen kirja, joka rinnastuu muihin kirjoihin, vaikka sen osana olisi myös hakuohjelma. Tällaisen elektronisen kirjan lainaamiseen yleisölle ei tarvita lupaa. Kuitenkin oikeudenhaltijan lupa ohjelman lainaamiseen yleisölle vaaditaan, jos ohjelmaa levitetään tuotteesta erillään. (esitys s. 73)

Tietokoneohjelmadirektiivin mukaan yhteisössä tapahtunut ensimmäinen myynti saa aikaan sen, että edelleenlevitysoikeus raukeaa direktiivissä määritellyin tavoin koko yhteisössä. Suomen tekijänoikeuslaki ei tekijänoikeuslain 2 luvussa tekijöiden oikeuksia koskien rajaa raukeamisen alueellista ulottuvuutta (niin kutsuttu kansainvälinen raukeaminen). Tämän mukaan missä tahansa tekijän suostumuksella tapahtunut pysyvä luovutus rauettaa levitysoikeuden.

Tietokoneohjelman kappaleen valmistamista ja muuttamista koskevista tekijänoikeuslain 2 luvun säännöksistä

Tekijänoikeuslain 2 luvussa on rajoitettu myös tekijän yksinoikeutta valmistaa teoksesta kappaleita. Lain 12 §:n nojalla saadaan julkistetusta teoksesta valmistaa muutama kappale yksityistä käyttöä varten. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Kyseinen kappaleenvalmistusoikeus ei kuitenkaan koske tietokoneella luettavassa muodossa olevaa tietokoneohjelmaa.

Tietokoneella luettavassa muodossa olevat tietokoneohjelmat suljettiin 12 §:n soveltamisalan ulkopuolelle lailla 418/1993. Yhtenä syynä muutokseen oli se, että tietokoneohjelmadirektiivi ei sallinut ohjelmien kopiointia yksityiseen käyttöön. Jo aikaisemmin oli myös suomalaisessa lainvalmistelussa pohdittu ohjelmien kopioinnin rajoittamista, koska tietokoneella luettavassa muodossa olevat ohjelmat olivat muita teoksia haavoittuvampia kopioinnille.

Vuonna 1993 annetulla lailla (418/1993) lisättiin tekijänoikeuslakiin uudet 11 b ja 11 c §, joissa säädettiin tietokoneohjelman tekijän valmistamisyksinoikeuden rajoituksista. 11 b §:n 1 momentissa säädettiin tietokoneohjelman laillisesti hankkineen oikeudesta valmistaa ohjelmasta kappaleita ja tehdä ohjelmaan muutoksia. Samassa yhteydessä kumottiin tekijänoikeuslain 3 luvussa ollut 40 a §, joka oli sisältänyt oletaman, että tietokoneohjelman käyttöoikeuden luovutus sisälsi myös kappaleenvalmistus- ja muuttamisoikeuden luovutuksen tietystä laajuudessa.

Vuonna 1992 annetun hallituksen esityksen mukaan suurin ero 40 a §:n ja 11 b §:n välillä oli siinä, että 11 b § kirjoitettiin rajoitussäännöksen muotoon, kun taas 40 a § oli ollut sopimuksen tulkintaolettama, joka voitiin kaikissa tapauksissa syrjäyttää sopimuksella. Edelleen esityksessä todetaan, että 11 b §:n 1 momentissa sallittua käyttöä voidaan sopimuksin rajoittaa. Jos käyttäjä ylittää sopimuksessa sallitun käytön rajat, kyseessä on ainoastaan sopimusloukkaus, mutta ei tekijänoikeuden loukkaus.

Esityksessä on 11 b §:n 1 momenttiin liittyen käsitelty myös ehtoja, joilla rajoitetaan ohjelman käyttöä. Esityksessä todetaan, että ohjelmakaupassa on yleistä, että julkaisija merkitsee ohjelman pakkaukseen käyttöä rajoittavia ehtoja. Tarkoitus on, että ohjelman ostaja sitoutuisi ehtojen noudattamiseen avatessaan pakkauksen. Esityksen mukaan tällaisten ehtojen sitovuus ratkaistaan yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan. Esityksessä päädytään toteamaan, että oikeudenhaltijan ja käyttäjän välille ei näin yleensä synny mitään sitovaa sopimussuhdetta ja että pakkaukseen merkityt ehdot eivät siten yleensä syrjäytä 11 b §:n 1 momentin rajoitusta. (esitys s. 9-10).

Vuoden 1995 lainmuutoksella (446/1995) on 11 b ja 11 c § siirretty tekijänoikeuslain 25 j ja 25 k §:ksi.

Tekijänoikeuslain 25 j §:n 1 momentin mukaan se, joka on laillisesti hankkinut tietokoneohjelman, saa valmistaa ohjelmasta sellaiset kappaleet ja tehdä ohjelmaan sellaisia muutoksia, jotka ovat tarpeen ohjelman käyttämiseksi aiottuun tarkoitukseen. Tämä koskee myös virheiden korjaamista. Pykälän 2 momentin mukaan se, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, saa valmistaa ohjelmasta varmuuskappaleen, jos se on tarpeen ohjelman käytön kannalta. Pykälän 3 momentin mukaan se, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, saa tarkastella, tutkia tai kokeilla tietokoneohjelman toimintaa niiden ideoitten ja periaatteiden selvittämiseksi, jotka ovat ohjelman osan perustana, jos hän tekee sen ohjelman tietokoneen muistiin lukemisen tai ohjelman näyttämisen, ajamisen, siirtämisen tai tallentamisen yhteydessä. Sopimuksen ehto, jolla rajoitetaan 2 ja 3 momentin mukaista tietokoneohjelman käyttöä, on 4 momentin mukaan tehoton.

Lain 25 k §:ssä puolestaan säädetään tietokoneohjelman koodin kopioimisesta ja sen muodon kääntämisestä.

Tekijänoikeuden siirtyminen (tekijänoikeuslain 3 luku)

Tekijänoikeuden luovutusta koskevat säännökset perustuvat yleisen sopimusvapauden periaatteelle. Myös tekijänoikeuslain 2 lukuun sisältyvistä rajoitussäännöksistä voidaan sopia, esimerkiksi rajoittamalla tekijänoikeuden rajoitusta tekijän hyväksi.

Yleiset säännökset tekijänoikeuden siirtymisestä sisältyvät lain 27-29 §:ään. Tekijänoikeus voidaan moraalisia oikeuksia koskevin rajoituksin luovuttaa kokonaan tai osittain. Teoskappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutus, tilauksesta tehtyä muutokuvaa koskevin poikkeuksin. Se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. Tästä on säädetty poikkeus liikkeen tai sen osan luovutusta koskien. Tekijänoikeuden luovutuksesta tehdyn sopimuksen kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain mukaisesti.

Lain 3 lukuun sisältyy myös eri sopimustyyppejä koskevia säännöksiä. Näitä sovelletaan kuitenkin vain, jollei toisin ole sovittu. Tietokoneohjelmia koskee 40 b §, joka säättää oletettaman tietokoneohjelmaan ja siihen välittömästi liittyvään teokseen olevan tekijänoikeuden siirtymisestä työsuhteessa.

Tekijänoikeuden luovutussopimukselle ei ole säädetty määrämuotoa. Myöskään tekijänoikeuden luovutussopimusten tulkintatavasta ei ole tekijänoikeuslaissa säädetty.

Tietokoneohjelman kappaleen luovutus muistuttaa tietyssä määrin kappaleenluovutustilanteen lisäksi tekijänoikeuden luovutustilannetta. Tietokoneohjelman kappaleen ostanut saa lähtökohtaisesti normaalisti käyttää ohjelmaa. Tietokoneohjelman käyttäminen edellyttää usein tekijänoikeudellisesti suojattujen toimien toteuttamista. Tekijänoikeuslain 27 §:n 2 momentin mukaan teoskappaleen luovutus ei sisällä tekijänoikeuden luovutusta. Lisäksi 28 §:n mukaan, jollei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta. Tietokoneohjelmien osalta tekijänoikeuden rajoituksina säädetyt 25 j ja 25 k § sisältävät kuitenkin osittain pakottavana ja sopimusvapautta rajoittavana poikkeuksen noista yleisistä lähtökohdista.

Teoksen muuttamisesta ja muutettujen teoskappaleiden valmistamisesta

Tekijän yksinoikeudesta teoksen muuttamiseen ja teoskappaleiden valmistamiseen muutetussa muodossa on suomalaisessa lainvalmisteluaineistossa esitetty useita kannanottoja. Esimerkiksi vuoden 1953 komiteamietinnössä on todettu, että lakiehdotuksen mukaan tekijän yksinoikeus määrätä teoksestaan koskee myös teoksen muuttamista. Teosta saisi muuttaa ainoastaan tekijä itse tai muuttamisen tulisi tapahtua tekijän suostumuksella, mikäli siitä ei ole laissa säädetty poikkeusta. Lain 3 §:n mukainen loukkavan muuttamisen kielto tulisi mietinnön mukaan kysymykseen ennen muuta sellaisissa tapauksissa, joissa teoksen muuttaminen on sallittua joko tekijän puolelta annetun suostumuksen tai lain säännöksen perusteella, mutta muuttaminen tehtäisiin tekijää loukkaavalla tavalla. (mietintö s. 48-49)

Vuonna 1990 annetussa hallituksen esityksessä todetaan tietokoneohjelman käyttöoikeuden luovutuksen käsittelyn yhteydessä, että ohjelman normaali käyttö edellyttää tiettyjen sellaisten toimenpiteiden suorittamista, jotka kuuluvat yksinoikeuden piiriin. Tällaisina toimina mainitaan ohjelman kappaleiden valmistaminen ja ohjelman muuttaminen. (s. 53)

Viimeksi muuttamisoikeutta on lainvalmisteluaineistossa käsitelty vuonna 1992 annetussa hallituksen esityksessä tietokoneohjelmadirektiivin implementoinnin yhteydessä. Tietokoneohjelmadirektiivin 4 artiklan b alakohdan mukaan tekijän yksinoikeuksiin kuuluu tietokoneohjelman kääntäminen, muuntaminen, sovittaminen ja muunlainen muuttaminen sekä näiden toimien tulosten toisintaminen ("reproduction") rajoittamatta kuitenkaan ohjelmaa muuttaneen henkilön oikeuksia. Hallituksen esityksessä todettiin tähän liittyen seuraavasti:

"Toisessa alakohdassa mainitaan nimenomaisesti yksinoikeus muuttaa ohjelmaa. Vastaava kaikkia teoslajeja koskeva määräys sisältyy kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen (SopS 76/86) 12 artiklaan.

Tekijänoikeuslaissa ei ole nimenomaista säännöstä muuttamisoikeudesta. Kuitenkin tekijän yksinoikeudet kattavat 2 §:n 1 momentin mukaan ohjelman valmistamisen ja yleisön saataviin saattamisen paitsi muuttamattomassa niin myös muutetussa muodossa. Direktiivi ei siten edellytä

lain muuttamista. Tietokoneohjelmia koskeva erityissäännös voisi aiheuttaa epäselvyyttä muuttamisoikeuden laajuudesta muiden teoslajien osalta. Myöhemmässä vaiheessa mahdollisesti toteutettavan tekijänoikeuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä sen sijaan voidaan harkita lain selventämistä kaikkia teoslajeja koskevalla nimenomaisella muuttamisoikeutta koskevalla säännöksellä." (esitys s. 4)

Bernin sopimuksen 12 artiklan mukaan kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia teostensa muunteleminen, sovittaminen ja muu muuttaminen. Artikla sai nykyisen muotonsa vuonna 1948. Bernin sopimuksen kommentaariteoksessa todetaan muun muassa, että artiklan aiempi muoto vuodelta 1908 oli hyvin suppea ja koski teoksen hyväksikäyttömuodoista vain kappaleiden valmistamista. Edelleen kommentaariteoksessa todetaan, että yleiseksi kannaksi tuli, että tekijällä on sopimuksen mukaiset oikeudet teokseensa sekä alkuperäisessä muodossa että sen kaikkiin muunnoksiin. Niitä ei voitaisi käyttää julkisesti ("in public") ilman tekijän lupaa. (Guide to the Berne Convention, Geneva 1978, s. 76)

Tekijänoikeuslaissa muuttamisoikeuteen liittyy 2, 3 ja 4 §:n lisäksi ainakin tekijänoikeuden rajoitussäännöksiin sisältyvät 11 §, 25 e §, 25 j § sekä tekijänoikeuden siirtymissäännöksiin sisältyvä 28 §. Lain 11 §:n 2 momentissa säädetään yleisenä tekijänoikeuden rajoituksia koskevana säännöksenä, että teosta ei saa tekijän suostumuksetta muuttaa enemmän kuin 2 luvun perusteella sallittu käyttäminen edellyttäen. Lain 25 e §:n mukaan rakennusta ja käyttöesineitä omistaja saa tekijän luvatta muuttaa, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat.

Tietokoneohjelmat ja teoskappaleen tai käyttöoikeuden luovuttaminen

Tekijän yksinoikeuksiin kuuluu tekijänoikeuslain 2 §:n nojalla oikeus päättää teoksen saattamisesta yleisön saataviin esimerkiksi tarjoamalla sen kappale myytäväksi tai vuokrattavaksi. Tekijän yksinoikeuksiin kuuluu myös valinta siitä, julkaiseeko hän teoksen myymällä vai vuokraamalla. Tähän valintaan voinevat vaikuttaa erinäiset seikat, kuten esimerkiksi kyseiseen teoslajiin liittyvät ominaispiirteet ja oikeuksien toteuttamiseen tai hallinnoimiseen liittyvät käytännön seikat.

Tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukainen levitysoikeuden raukeaminen tapahtuu, kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu. Vuonna 1992 annetussa hallituksen esityksessä lähtökohta rajanvedossa tietokoneohjelman pysyvän luovutuksen ja käyttöoikeuden luovutuksen välillä kytkettiin käyttöoikeuden ajalliseen rajoittamiseen. Ratkaisevaa oli esityksen mukaan kuitenkin luovutuksen tosiasiallinen luonne. Tyyppitilanteena, jossa raukeaminen tapahtuu, hallituksen esityksessä mainittiin henkilökohtaisiin tietokoneisiin tarkoitettujen valmisohjelmien myynti yleisölle.

Tietokoneohjelmien kappaleiden levittämiseen liittyvät yleisesti niin sanotut shrink wrap -ehdot, joihin vuoden 1992 hallituksen esityksessä viitattiin 11 b §:n kohdalla. Shrink wrap -ehdoilla tarkoitetaan yleisesti ohjelman pakkaukseen merkittyjä ehtoja, joiden ilmoitetaan tulevan ostajaa sitovaksi silloin, kun hän avaa pakkauksen tai muutoin alkaa käyttää hyväkseen tietokoneohjelmaa. Ehdot voivat sisältää muun muassa maininnan, että ohjelman omistusoikeus, mukaan lukien omistusoikeus tietovälineeseen, jää luovuttajalle. Ehdot voivat sisältää myös käyttöoikeuden

ajallisen rajoittamisen ja ohjelman kappaleen edelleenluovutuskiellon. Shrink wrap -ehdot ovat yleisiä niissä tyyppiolosuhteissa, joissa hallituksen esityksen mukaan tapahtuu levitysoikeuden raukeaminen. Hallituksen esityksen mukaan ehtojen sitovuus ratkeaa yleisten sopimusten tulkintaperiaatteiden mukaan.

Vastaukset tekijänoikeusneuvostolle esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto viittaa ensiksi kaikkien kysymysten osalta lausunnossa edellä selostettuun.

Vastaukset asianajaja T.S:n esittämien kysymysten osalta:

1. Levitysoikeuden raukeamisesta myös tietokoneohjelman kappaleiden osalta säädetään tekijänoikeuslain 19 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, kappaleen saa levittää edelleen. Säännös ei kuitenkaan koske teoksen kappaleen saattamista yleisön saataviin vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeustoimella, tiettyjä teoslajeja koskevin poikkeuksin. Säännös ei koske myöskään tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla.

Hallituksen esityksen 211/1992 vp perusteella luovutuksen tosiasiallinen luonne viime kädessä ratkaisee sen, raukeako levitysoikeus 19 §:n 1 momentin nojalla. Levitysoikeus tietokoneohjelman kappaleen osalta ei raukea, jos luovutuksen tosiasiallinen luonne ei ole tietokoneohjelman kappaleen myynti tai muu pysyvä luovutus.

Tekijänoikeuslain raukeamista koskevien säännösten on katsottu olevan dispositiivisia säännöksiä. Siten luovutuksen osapuolet voivat sopia levitysoikeuden raukeamisesta 19 §:stä poiketen.

2. Raukeamisproblematiikka liitetään yleensä levittämisen- ja näyttämisoikeuteen. Tekijänoikeuslain 19 §:ssä säädetään levitysoikeuden raukeamisesta. Toisaalta tekijänoikeutta on rajoitettu tekijänoikeuslain 2 luvussa myös kappaleenvalmistamisoikeuden osalta, esimerkiksi 12 §:ssä koskien julkistetun teoksen kappaleen valmistamista yksityiseen käyttöön. Kyseinen säännös ei kuitenkaan koske tietokoneella luettavassa muodossa olevaa tietokoneohjelmaa. Tietokoneohjelmia koskevat tekijänoikeuslain 25 j ja 25 k §, joissa säädetään osittain pakottavia rajoituksia tekijän oikeuteen valmistaa teoksesta kappaleita. Tekijänoikeuslain rajoitussäännösten nojalla voidaan tietokoneohjelmista valmistaa kappaleita ilman tekijän suostumusta.

3. Pakkolisenssisäännöksellä tarkoitetaan yleisesti sellaista tekijänoikeuden rajoitussäännöstä, jonka nojalla teosta voidaan hyväksikäyttää ilman tekijän lupaa, mutta jonka nojalla tapahtuneesta hyväksikäytöstä tekijällä on oikeus korvaukseen. Esimerkkinä pakkolisenssisäännöksestä voidaan mainita tekijänoikeuslain 25 i §, joka koskee kaapelilähetystoimintaa.

Tekijänoikeuslain 19 § sisältää vapaan hyväksikäyttöoikeuden lisäksi elementtejä pakkolisenssistä sikäli, että levitysoikeuden raukeamisen jälkeen saadaan tiettyjen teoslajien teosten kappaleita lainata yleisölle tekijän lupaa hankkimatta, mutta tekijällä voi olla lainaamisesta oikeus

korvaukseen 19 §:n 4 momentin nojalla. Pykälän 3 momentin nojalla tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen lainaamiseen yleisölle tarvitaan kuitenkin tekijän lupa pykälän 1 momentin säännöksestä huolimatta. Tekijänoikeusneuvosto viittaa 3 momentin soveltamisalan osalta vuonna 1994 annetussa hallituksen esityksessä (HE 287/1994 vp) sivulla 73 todettuun.

4. Tekijänoikeus voidaan tekijänoikeuslain 27 §:n 1 momentin mukaan luovuttaa kokonaan tai osittain tekijänoikeuslain 3 §:stä johtuvin rajoituksin. Lähtökohtaisesti tekijä tai se, jolle tekijän oikeus on siirtynyt ja tekijänoikeuden luovutuksensaaja voivat sopia tekijänoikeuden luovutuksen ehdoista. Sopimusosapuolet voivat luovutussopimuksessa sopia myös tekijänoikeuslain 2 luvun säännöksistä poikkeavasti. Tekijänoikeuslain 25 j ja 25 k §:ssä on kuitenkin säädetty tietokoneohjelman laillisesti hankkineen tai tietokoneohjelman käyttöoikeudenhaltijan oikeuksista osittain pakottavasti.

Tekijänoikeuden luovutuksiin liittyy keskeisesti sopimusoikeudellisia näkökohtia, joihin myös tekijänoikeudellisessa lainvalmisteluvaiheissa on viitattu. Tekijänoikeusneuvosto ei toimivaltansa puitteissa voi ottaa kantaa sopimusoikeudellisiin seikkoihin.

5. Kysymys on esitetty erittäin yleisesti. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että asian arvioinnissa tekijänoikeudelliselta kannalta vaikuttaa esimerkiksi tekijänoikeuslain 19, 25 j ja 25 k ja 28 § sekä sen erottaminen, ovatko kyseessä tekijänoikeuslakiin vai sopimukseen perustuvat oikeudet tai velvollisuudet.

6. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, tietyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muutamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Teoksen muuttamiseen on siten saatava tekijän suostumus. Teoksen julkaiseminen muutetussa muodossa edellyttää tekijänoikeuslain 2 §:n nojalla tekijän suostumusta.

Jos vapaalla muuttamisella tarkoitetaan tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua uuden ja itsenäisen teoksen aikaansaamista, vapaa muuttaminen ja itsenäisen teoksen julkaiseminen ei edellytä alkuperäisteoksen tekijän tai muun tekijänoikeudenhaltijan lupaa.

Tietokoneohjelmaan liittyvään kirjalliseen tukimateriaaliin sovelletaan tekijänoikeuslain kirjallisia teoksia koskevia säännöksiä.

Vastaukset asianajaja M.F:n esittämien kysymysten osalta:

Kysymykset 1 ja 2. Tekijänoikeusneuvosto ei voi antaa vastausta siitä, mikä on tietyissä ostotilanteissa kaupan kohde. Asiaan liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten arvioimiseksi tekijänoikeusneuvosto viittaa lausunnossa edellä selostettuun.

Raukeamisen aiheuttava toimi on tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukaan tekijän suostumuksella tapahtunut myynti tai muu pysyvä luovutus. Muita edellytyksiä luovutukselle ei säännöksessä ole asetettu. Merkitystä ei säännöksen nojalla näytä lähtökohtaisesti olevan sillä, mikä taho on välitön luovuttaja tai luovutuksensaaja. Merkitystä ei ole myöskään sillä, onko teos julkaistu eli onko sen kappaleita saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen. Tuotteen jakelukanavaan kuuluvia tahoja ei säännöksessä ole nimenomaisesti asetettu esimerkiksi loppukäyttäjään verrattuna eri asemaan raukeamisen kannalta. Raukeamisesta voidaan sopia 19 §:stä poikkeavasti.

3. Tekijänoikeusneuvosto viittaa aiemmin lausunnossa tietokoneohjelmien määrittelystä toteamaansa. Tekijänoikeuslain tarkoittamana tietokoneohjelmana suojataan ohjelmaa sen eri muodoissa. Tietokoneohjelmaan liittyvää kirjallista tuki- materiaalia puolestaan suojataan kirjallisena teoksena tekijänoikeuslain yleisten sääntöjen mukaisesti.